

Per una cultura de pau!

“Per aconseguir la pau, cal despollar-se d'alguna cosa, no només de les armes. Potser de privilegis, d'excedents, d'injustícies, d'ambicions, d'afany de protagonisme”

Vera Grabe. Antropòloga e Investigadora de l'Observatori per la Pau.

Objectius*

1. Experimentar, i viure de manera simulada, sentiments i situacions reals, i buscar-hi solucions negociades.
2. Fer reflexionar els i les alumnes sobre el fet que: **no pot haver-hi pau sense justícia.**

Dinàmica*

La dinàmica que proposem consta de tres parts diferenciades que poden ser treballades en la seva totalitat o de manera independent:

- En primer lloc, s'analitza una situació conflictiva hipotètica, però habitual i pròxima a l'alumnat. Per això, es proposa un joc de rol en el qual cada alumne o alumna haurà d'assumir un paper dins del conflicte, i en el qual els diferents personatges implicats hauran d'arribar a un acord per mitjà de la negociació.
- En segon terme, es proposa analitzar les causes d'un conflicte violent que ha tingut molta repercussió: els esdeveniments succeïts el mes de novembre passat en barris perifèrics d'algunes ciutats franceses. Per això, es proposa la lectura de diversos textos que permeten, d'una banda, analitzar les causes del conflicte, i de l'altra, reflexionar sobre alternatives pacífiques per a la resolució del conflicte.
- Finalment, s'ofereixen un seguit de notícies sobre diferents conflictes internacionals amb l'objectiu de reflexionar sobre la relació entre la pau i la justícia, i es convida l'alumnat a imaginar solucions per fomentar una “cultura de pau”.

1. Anàlisi d'un cas en un institut: IES la Caldera

La descripció completa dels personatges i de les situacions es pot descarregar des de la pàgina web dedicada al DENIP a la web www.IntermonOxfam.org. L'activitat completa també està disponible a la carpeta de recursos “Mou-te pel control de les armes”, que forma part de la maleta pedagògica per a Secundària “Armes sota control”. Tant la maleta com la carpeta es poden sol·licitar mitjançant el telèfon **902 330 331**.

Joc en el qual es proposa la simulació d'una incidència ocorreguda en un institut, i en el qual hem d'analitzar les diferents postures i aspectes presents en un conflicte.

Desenvolupament de l'activitat: escollir a cinc persones que representaran els personatges implicats en l'incident. La resta del grup formarà part de la comissió de disciplina. Durant 15 minuts, cada personatge haurà de preparar el seu paper: els implicats hauran de posar-se en situació i els integrants de la comissió preparar les seves preguntes. És important que cada personatge assumeixi el seu paper encara que no hi estigui d'acord; la resta de la classe haurà de representar un rol real de la comissió de disciplina.

Després de la simulació, entre tots haurem de buscar solucions que ajudin a resoldre la situació a què s'ha arribat i avaluar el desenvolupament de l'activitat.

2. Anàlisi d'un cas real:

Convida l'alumnat a llegir l'editorial següent de “Le Monde Diplomatique” del novembre del 2005. S'hi fa referència als conflictes violents succeïts el passat mes de novembre en barris perifèrics d'algunes ciutats franceses.

SUBURBIS EN FLAMES

Per Ignacio Ramonet. Le Monde Diplomatique. Novembre 2005, Número 121. (www.monde-diplomatique.es)

De les perifèries de París, els motins dels enfurismats joves marginats s'han anat estenent fins arribar gairebé a totes les grans aglomeracions de França. Per què tanta violència en un país que semblava proposar a la resta d'Europa un model d'integració per als immigrants i un exemple de tractament social de la pobresa?

Sens dubte, perquè els governs successius no han volgut veure la gravetat dels problemes de tota mena -econòmics, culturals, religiosos, socials, ètnics- que s'han anat acumulant, com en una olla a pressió, en aquests suburbis-escombraries cada vegada més abandonats pels poders públics.

Zones sensibles

A França hi ha unes 750 zones urbanes considerades sensibles, on viu una població sobretot d'origen immigrant procedent en particular del Magrib i de l'Àfrica subsahariana, i on regnen la pobresa i la inseguretat. Barriades molt degradades, edificades a la dècada dels 1960, i en les quals uns cinc milions d'habitants -dels 61 milions que té França- sobreviuen en edificis de més de nou plantes, qualificats d'exemple letal de barraquisme vertical.

Les classes mitjanes han anat abandonant aquests suburbis i aquí, com en nous guetos, s'hi han concentrat les minories ètniques visibles, és a dir, la població magribina i subsahariana. I, com que els immigrants extracomunitaris no poden votar a les eleccions municipals si no adquireixen la nacionalitat francesa, totes aquestes barriades han estat oblidades pels regidors locals, ja que no representen cap rendibilitat electoral.

En moltes d'aquestes barriades, a causa de les polítiques neoliberals de retallades pressupostàries, no queda cap representació de l'Estat. Els serveis públics o semipúblics -correus, comissaries, hospitals, col·legis, caixes d'estalvis, línies d'autobusos, etc.- s'han anat retirant com a conseqüència de la política ultraliberal de reduir les despeses públiques, les subvencions als serveis públics i el nombre de funcionaris.

Sovint, molts comerços privats -bars, supermercats, farmàcies- han fet el mateix com a conseqüència de l'augment de la inseguretat, de la petita delinqüència i de la por.

Discriminació territorial

I els honestos veïns d'aquests suburbis, que ja havien de suportar el racisme, a sobre van haver d'afrontar la «discriminació de territori». Si confessaven, responent a una demanda laboral, que vivien en un d'aquests barris, no obtenien el lloc.

De tal manera que aquests territoris es van constituir a poc a poc en «zones sense llei», on, per sobreviure, molts joves en atur es van dedicar a la delinqüència, al furt, al robatori d'habitatges, a la revenda d'objectes robats, o al tràfic de drogues... I es van convertir en un viver ideal per a grups islamistes radicals que hi recluten voluntaris per a diferents fronts -l'Afganistan, el Caixmir, Txetxènia, l'Iraq-...

Les autoritats, encara que no ho admetin, s'han estimat més tancar els ulls amb cinisme durant anys pensant-se que aquesta economia del delictes mantindria la calma. En lloc d'emprendre una política de reconquesta pacífica i social, el ministre de l'Interior, Nicolas Sarkozy, va decidir apostar per la repressió, amb l'esperança de seduir (en la perspectiva de l'elecció presidencial del 2007) els electors de l'extrema dreta racista i xenòfoba. Va qualificar, sense distinció, els habitants d'aquestes barriades de «xusma bruta» i va declarar que volia netejar-ho tot amb «àcid pur».

Greu error, que ha provocat aquesta primera rebel·lió nacional dels joves pobres, marginats i discriminats. La qual cosa recorda les explosions nihilistes dels barris negres dels Estats Units als anys 60 -en particular la de Watts, a Los Angeles l'agost de l'any 1965-. Com allà, a França aquests motins només desapareixeran quan el Govern llanci per fi un veritable pla Marshall per als suburbis.

a) Anàlisi de les causes: Comentari de l'article

Després de la lectura del text, els i les alumnes comentaran els aspectes següents:

- Quines són les diferents causes que van originar el conflicte, segons l'article?

[El professor o professora haurà d'orientar el debat perquè sorgeixin el major nombre de causes de les descrites en l'article: integració/assimilació, absència d'Estat, racisme, situació de les minories, diferències culturals i de classe, fugida de la població normalitzada, absència de feina, etc.]

- Considereu que algunes causes són més importants que altres? Si és així, quines són?
- Què creieu que s'hauria d'haver fet per evitar que aquests barris arribessin a la situació en què estaven quan va esclatar el conflicte?
- Què creieu que es podria fer ara?
- Coneixeu alguna situació propera que s'assembli a la que heu analitzat (al teu barri, a la teva ciutat...)?

b) Un cop analitzades les causes, pensem en les solucions.

- Quines solucions se us acudeixen per evitar que pugui arribar a produir-se un conflicte semblant al que va passar a França?
- Se us acut alguna via per fer arribar les solucions que hagin sorgit als responsables polítics?

[El professor o professora haurà d'orientar el debat perquè els i les alumnes vagin coneixent, i si pot ser exercint, les vies democràtiques existents per actuar com a ciutadans crítics i responsables: escriure als responsables polítics o al defensor del poble plantejant-los la situació, acudir a les associacions veïnals i aportar-hi les seves propostes, fer activitats lúdiques (teatre, jocs, etc.) que facin reflexionar sobre el problema o sobre les possibles solucions...].

Què us sembla aquesta proposta?

Declaració del Mouvement de la Paix
Saint-Ouen, 8 de novembre del 2005

Carta oberta al president de la República

Restablir l'ordre mitjançant el respecte, la dignitat i el diàleg. Treballar pel desenvolupament humà i no per la repressió!

La violència que s'ha desfermat al llarg dels últims dies en diverses localitats franceses, i que no deixa d'estar relacionada amb les provocacions del ministre de l'Interior, ha produït preocupació i indignació. A Mouvement de la Paix, moviment per una cultura de pau, compartim aquest sentiment i no podem acceptar aquesta violència. Aquesta violència està encara menys justificada en la mesura que amb freqüència és dirigida contra persones que ja es troben en una situació molt difícil, i contra locals socials en què homes i dones treballen molt activament en sectors educatius, de prevenció, d'inserció laboral o transport; elements fonamentals del desenvolupament i del teixit social.

Aquests esdeveniments posen en evidència que la repressió, l'única solució oferta pel ministre de l'Interior, és un fracàs. Demostren el fracàs de la nostra societat per aconseguir els objectius republicans d'igualtat, llibertat i fraternitat; confirmen que el menyspreu, l'arbitrarietat i la injustícia no constitueixen una bona política social sinó que condueixen a carrerons sense sortida dels quals emergeix la violència. Les mesures proposades per Villepin de permetre l'accés a la formació professional a partir dels 14 anys, no són de cap manera capaces de fer front a l'amplitud dels problemes als quals s'enfronten els nostres joves.

L'augment de la inseguretat, en el si d'una societat que sobrevalora els diners, ha generat aquestes situacions d'apartheid social. Hi ha més de 10 milions de pobres, barris en què l'atur afecta a totes les famílies i a més del 30% dels joves, escoles saturades, habitatges insalubres: la gent es troba en una situació desesperada, però actua junta, com un antídoto. Les associacions, els representants electes, els treballadors socials, els serveis públics, els habitants i els comerciants teixeixen cada dia aquests vincles socials, vincles sense els quals la violència regnaria de manera total.

I és la construcció d'aquest teixit social la que s'ha de reforçar, oferint mitjans reals als barris i als seus habitants. Hem de treballar per un projecte real de desenvolupament humà que permeti l'accés de tothom al treball i a la formació, a la cultura, a un habitatge, a la salut; i també per aconseguir la ciutadania i el vot per als residents estrangers. Cal perseguir sense compassió el llast del racisme i les discriminacions.

Cultivar la pau a les nostres ciutats i als nostres barris significa multiplicar els espais de diàleg, les interaccions socials i la ciutadania entre totes i cadascuna de les persones. I també significa construir un veritable canvi que comporti finalment el predomini del respecte, la dignitat, la justícia i els drets per a tots.

Les partides pressupostàries per al 2006 que s'estan discutint actualment van, desgraciadament, en la direcció oposada: retallada dels serveis públics i reducció del pressupost de les comunitats locals. El paper de les associacions d'educació popular és fonamental en temes d'integració social, oci i cultura; i una disminució dels seus recursos pot fer perillar la seva feina. Alhora, es preveu que el pressupost de defensa augmenti un 3,4%, cosa que representa 47,8 mil milions d'euros, dels quals la meitat es destinarà a la construcció de noves armes (incloent-hi armes nuclears). En canvi, al Departament d'Habitatge només s'hi destinaran 7 mil milions d'euros.

Com es pot acceptar que a la petició de diàleg es respongui amb "nous míssils"? Construir la pau és molt més difícil que fer la guerra, però és l'únic camí acceptable des d'un punt de vista humà, social i econòmic.

La pau no és ni l'absència de conflictes ni la incapacitat de fer la guerra. Implica la renúncia voluntària a l'ús de la força armada perquè hi ha solucions més eficaces i duradores. Els nostres (ir)responsables polítics semblen mancats d'imaginació i continuen jugant al perillós joc de l'odi i la divisió.

Quan falten pocs dies perquè el Mouvement de la Paix celebri el seu Congrès Nacional, el moviment, que s'ha compromès a "cultivar la pau des del barri fins al món sencer", fa una crida al president de la República perquè convoqui una conferència nacional que aplegui tots els actors implicats, per posar en pràctica a tot arreu i per a tothom els valors republicans d'igualtat, llibertat i fraternitat.

- Quines solucions proposen?
- Creieu que les mesures proposades també per prevenir futurs conflictes?
- Les solucions que ofereixen també servirien per solucionar altres situacions del vostre entorn?
- Se us acut alguna altra solució que no es prevegi en el text?

3. Els conflictes oblidats

A diferència del conflicte succeït a França i d'altres situacions de violència que apareixen cada dia als mitjans (l'Iraq, l'Afganistan, Israel i Palestina, etc.), hi ha guerres i situacions violentes que no són notícia tot i fer anys que estan actives i afectar moltes persones. Llegeix les notícies següents i reflexiona:

Intermón Oxfam adverteix que la crisi humanitària de Darfur es prolongarà fins el 2006 o més enllà

La guerra de Darfur, que es va iniciar el febrer del 2003, quan el món sencer estava pendent de l'Iraq, ha ocasionat desenes de milers de morts com a conseqüència de la violència armada, de la fam i de les malalties. El conflicte ha generat més de dos milions de desplaçats i refugiats. L'ajuda internacional ha salvat moltes vides, però menys de les que s'haurien pogut salvar si les condicions i la quantitat de l'ajuda haguessin estat diferents.

Intermón Oxfam denuncia que els donants gasten en “ajuda militar” 20 vegades més que en ajuda humanitària

Intermón denuncia que els governs no donen el mateix tractament a les crisis oblidades que a les que revesteixen una gran rellevància política. D'altra banda, l'anomenat efecte CNN -concentració de l'assistència en les emergències que són notícia en un moment determinat- també condiciona en gran mesura el cabal de fons per a ajuda humanitària, i deixa sense cobrir les necessitats de les crisis més oblidades.

El món es gasta 900.000 milions de dòlars anuals en defensa, 20 vegades més del que es gasta en ajuda als països menys desenvolupats.

Dels fons sol·licitats per Nacions Unides per atendre les crisis humanitàries durant l'any 2005, les xifres parlen per si soles: mentre que la comunitat internacional ha promès milers de milions de dòlars per pal·liar els efectes de la catàstrofe del tsunami, fins al moment s'ha rebut el 50% del que s'ha sol·licitat per a la República Democràtica del Congo, on més de dos milions de persones han perdut la vida des del 1997.

Un dels casos més flagrants és el del Nepal, on els donants únicament han cobert el 2% dels 64 milions de dòlars que Nacions Unides havia sol·licitat.

A Intermón Oxfam creiem que no pot haver-hi víctimes de primera i de segona categoria. Per exemple, l'ajuda promesa per al tsunami representa una mitjana de 500 dòlars per persona afectada, mentre que al nord d'Uganda, assotat per una guerra civil des de fa més de quinze anys, la mitjana és de 50 cèntims de dòlar per persona.

- Coneixies alguna d'aquestes situacions?
- Recordes haver-les sentit a la ràdio, a la televisió o haver-les llegit als diaris?
- Per què creus que no es parla tant d'aquests conflictes?
- Què et suggereixen les paraules següents?
- Hi estàs d'acord?

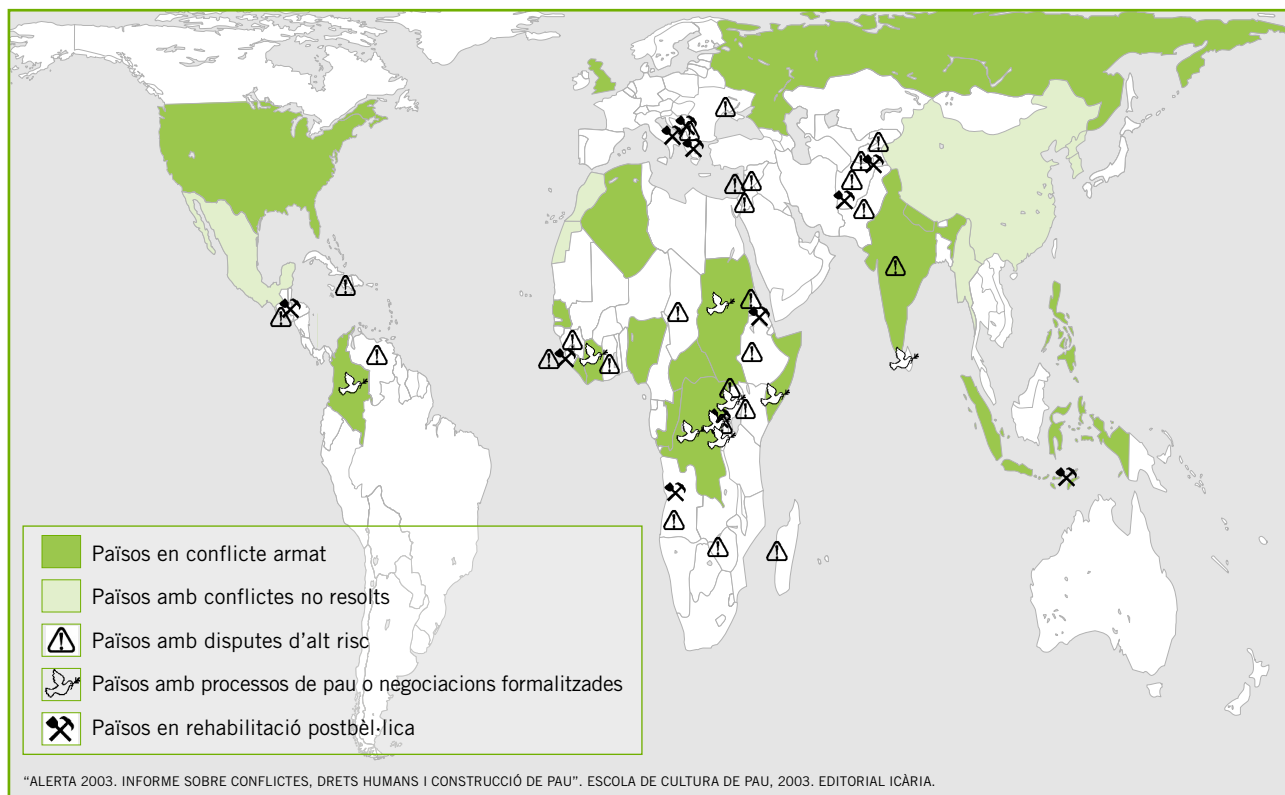
Missioner combonià al nord d'Uganda: «Els morts a l'Àfrica importen menys que a la resta del món» A l'Àfrica es viu una tragèdia quotidiana de la qual només ens recordem quan les seves víctimes salten les nostres fronteres per escapar a la desesperada. Qui sap que al nord d'Uganda hi ha una guerra despietada des de fa més de 20 anys?

- Situa al mapa següent els conflictes africans als quals es fa referència en els titulars anteriors.
- Consulta un diari recent i busca-hi notícies relacionades amb el continent africà. Creus que el missioner combonià té raó?
- Un cop contestades les preguntes, elaboreu un llistat d'aquelles situacions o actituds que obstaculitzen la construcció d'un món més just i pacífic per a tothom.

Escriviu totes les idees que han sorgit en papers. Amb aquests papers, heu de folrar els tetrabriks que fareu servir per construir el mur que s'enderrocarà en l'acte simbòlic proposat per finalitzar el Dia Escolar de la No-violència i la Pau.

[El professor o professora haurà d'orientar els i les alumnes perquè reflexionin sobre la relació entre les situacions de violència i injustícia, així com sobre la necessitat d'actuar com a ciutadans i ciutadanes responsables: ciutadans i ciutadanes informats i informades i que actuen davant les situacions d'injustícia social].

“CONFLICTES ARMATS I CONSTRUCCIÓ DE PAU AL MÓN”

Per continuar treballant a l'aula:

L'esforç per construir un món més just i en pau per a tothom no es pot limitar a un dia en el calendari; per això, des d'Intermón Oxfam us proposem altres propostes didàctiques per continuar treballant en aquesta línia:

- Monogràfic **Construïm la pau** (unitat didàctica de 4 hores de durada). Proposa una reflexió sobre conceptes com la pau, la violència o el conflicte. Pretén avaluar actituds davant els conflictes per afavorir una sortida cooperativa als problemes.

Aquest material es pot descarregar des de la web a www.IntermonOxfam.org/educar/monografics o comprar-lo mitjançant el telèfon **902 330 331**

- Maleta pedagògica **Armes sota Control**. Proposta globalitzada formada per diferents materials i recursos, tant per a l'alumnat com per al professorat. Els objectius d'aquesta proposta són conèixer l'impacte que les armes tenen en les societats, fomentar valors i actituds que contrarestin la cultura de la violència i descobrir alternatives per a la resolució pacífica dels conflictes.

La maleta està formada pels materials següents, que es poden adquirir de manera conjunta o individual mitjançant el telèfon **902 330 331**:

- **1 Dossier informatiu:** "Vides destrossades"
- **1 DVD:** Fora de control
- **4 Quadernes de treball:**
 - Cicle infantil: "El regal d'en Memed"
 - Primer cicle: "Una sorpresa per a la Rosalina"
 - Segon cicle: "Papallones de colors"
 - Tercer cicle: "Un crit per la pau"
 - 2 Guies didàctiques: Infantil i 1r cicle i 2n i 3r cicle
 - 1 Gimcana: "Camí d'Huambo"

- Global Express **El negoci de les armes**. Global Express és una eina per treballar temes i esdeveniments de dimensió mundial. Es tracta de promoure una visió crítica de la realitat que ens permeti comprendre l'estat del món i, especialment, la situació del món en desenvolupament. Aquesta pretén informar de l'impacte de les armes, iniciar una anàlisi crítica de la cultura de la violència i presentar alternatives a la mateixa.

Descarrega-te'l a www.IntermonOxfam.org/Educar/Global